

Vår referens: 21-15870, Aktilaga: 62

Beslut att avsluta tillsyn

Saken

Tillsyn enligt 9 kap. lagen (2010:751) om betaltjänster.

Post- och telestyrelsens avgörande

Post- och telestyrelsen avslutar tillsynen utan vidare åtgärd.

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2021 är vissa större kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut, i det följande kallade kreditinstitut, skyldiga att tillhandahålla platser för kontantuttag och dagskasseinsättning (kontanttjänster) i betryggande utsträckning i hela landet.

Skyldigheten har en geografisk innebörd som innebär att endast en viss andel av befolkningen får ha längre än 25 kilometer till närmaste plats för kontantuttag respektive dagskasseinsättning samt en funktionell innebörd som innebär att platserna ska vara tillgängliga och användarvänliga. PTS ska utöva tillsyn över att kreditinstituten uppfyller sina skyldigheter. Som en del i det arbetet genomför PTS regelbundet uppgiftsinsamlingar och har i tidigare tillsyn granskat den geografiska innebörden.

PTS har i nu aktuell tillsyn fortsatt att granska regelefterlevnaden av den geografiska innebörden av skyldigheterna och undersöker dessutom om det finns platser som inte ska tas med i beräkningsunderlaget på grund av att de inte har rimliga öppettider.

Tillgången till kontanttjänster beräknas i Tillväxtverkets PipoS-applikation Kontantanalys genom att mäta distansen från varje folkbokföringsadress till närmaste plats för kontantuttag respektive dagskasseinsättning. Sträckan beräknas genom det allmänna vägnätet. För att genomföra beräkningarna, som görs separat för kontantuttag respektive dagskasseinsättning, behövs uppgifter om:

- var platser för kontantuttag respektive dagskasseinsättning är placerade,
- var personer i Sverige är folkbokförda och
- det allmänna vägnätet.

Under februari – april 2022 genomförde PTS en uppgiftsinsamling i Pupos-applikationen Kontantanalys vilket resulterade i närmare 5 000 inrapporterade platser för kontanttjänster. De inrapporterade uppgifterna avspeglar läget på kontantmarknaden per den 1 mars 2022.

Skäl

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 9 kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen) ska sådana kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut som till konsumenter tillhandahåller betalkonton med grundläggande funktioner, tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att ta ut kontanter från dessa konton (platser för kontantuttag) i betryggande utsträckning i hela landet. Sådana kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut som till företag tillhandahåller betalkonton, ska tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att sätta in kontanter på dessa konton (platser för dagskasseinsättningar) i betryggande utsträckning i hela landet. Detta gäller endast institut och filialer som den 1 juli närmast föregående år hade mer än 70 miljarder kronor i inlåning från allmänheten.

PTS ska enligt 9 kap. 2 § betaltjänstlagen utöva tillsyn över att kreditinstituten uppfyller sina skyldigheter enligt 9 kap. 1 § samma lag. Om de inte gör det ska PTS enligt 9 kap. 4 § betaltjänstlagen överlämna ärendet till Finansinspektionen. Något ärende ska dock inte överlämnas om marknaden sammantaget tillhandahåller platser för kontanttjänster i betryggande utsträckning, se 9 kap 6 § betaltjänstlagen.

Kreditinstitutens skyldigheter har en geografisk och en funktionell innebörd. Den geografiska innebörden kommer till uttryck i 13 § förordning (2010:1008) om betaltjänster (betaltjänstförordningen) enligt vilken högst 0,3 procent av befolkningen får ha längre vägavstånd än 25 kilometer mellan folkbokföringsadressen och den närmaste platsen för kontantuttag. Högst 1,22 procent av befolkningen får på samma sätt ha längre vägavstånd än 25 kilometer till närmaste plats för dagskasseinsättning enligt samma bestämmelse.

Av 4 § i Post- och telestyrelsens föreskrifter (PTSFS 2021:1) om hur avvikelser ska fastställas vid beräkning av sanktionsavgift i samband med skyldighet att tillhandahålla kontanttjänster, framgår att endast sådana platser för kontantuttag respektive dagskasseinsättningar som har

rimliga öppettider och avgifter samt är användarvänliga ska beaktas när avvikelser fastställs. En sådan plats ska dock endast beaktas om den även i övrigt är tillgänglig.

Av 3 § i Post- och telestyrelsens föreskrifter och allmänna råd (PTSFS 2020:4) om vilka uppgifter företag ska lämna för tillsyn av den skyldighet kreditinstitut har att tillhandahålla kontanttjänster och om mottagare av uppgifterna, framgår vilka uppgifter PTS samlar in i Tillväxtverkets Pupos-applikation Kontantanalys. De uppgifter som PTS samlar in är uppgifter om kontanttjänstens adress eller geografiska placering, vilken typ av kontanttjänst som finns på platsen, kontanttjänstens serviceform samt tillgänglighet till kontanttjänsten i form av eventuella tillträdeshinder, kontanttjänstens öppettider, maxbelopp för kontanttjänsten och eventuella avgifter för kontantuttag som tas ut av slutkund.

Med uttrycket platser för kontantuttag respektive dagskassainsättningar avses enligt förarbetena permanenta inrättningar såsom uttagsautomater, insättningsautomater, instituts eller filialers kontor och livsmedelsbutiker i vilka konsumenter kan ta ut – eller företag kan sätta in – kontanter. Ett kontantuttag ska dessutom vara en självständig omvandling av medlen på ett betalkonto med grundläggande funktioner till kontanter utan att det förutsätter köp av andra varor eller tjänster (prop. 2019/20:23 s. 55).

I PTS vägledning, Tillsyn kontanttjänster; Processbeskrivning och bedömningsgrunder avseende platser tillgänglighet och användarvänlighet ("vägledningen"), av den 31 mars 2021, anges omständigheter som kan tyda på brister avseende tillgänglighet och användarvänlighet och innebära att en eller flera platser bör granskas närmare:

- Uppgifter om att en plats inte uppfyller regelverkets grundläggande krav t.ex. att det inte är en permanent inrättning.
- Markanta avvikelser t.ex.
  - jämfört med förhållanden som råder på liknande platser eller tjänster, t.ex. vad avser maxbelopp för uttag.
  - mycket begränsade öppettider.

I vägledningen anges också ett antal bedömningsgrunder som syftar till en enhetlig prövning av om en kontanttjänsts öppettider är rimliga:

- Att det saknas lagstiftning på området och förekommer stora variationer på marknaden ska präglade bedömningen.
- Kortare öppettider kan vara rimliga, särskilt i glesbefolkade delar av landet, om det finns färre kunder med behov av tillgång till kontanttjänsten.
- Kortare öppettider kan vara rimliga om tjänsten tillhandahålls genom personlig bemanning.

- Att öppettiderna är förlagda på ett sådant sätt att kontanttjänsten kan nyttjas av personer med olika behov av öppettider, exempelvis olika dagar i veckan eller dags-och kvällstid, kan beaktas.

PTS bedömning

Platser där det inte bedrivs någon verksamhet, platser med tillträdeshinder och säsongöppna platser

De platser som rapporterats in i Pupos Kontantanalys ligger till grund för beräkningen av om det finns platser för kontanttjänster i betryggande utsträckning i hela landet. Innan tillgänglighetsberäkningarna genomförs måste PTS dock bedöma om det finns inrapporterade platser som av något skäl inte ska ingå i beräkningsunderlagen avseende platser för kontantuttag respektive dagskasseinsättning.

PTS har exkluderat platser där det inte bedrivs någon verksamhet, platser med tillträdeshinder och säsongöppna platser från beräkningsunderlaget för kontantuttag enligt nedanstående.

Det finns ett antal platser för kontantuttag där det enligt lämnade uppgifter i Pupos Kontantanalys inte bedrivs någon verksamhet per den 1 mars 2022. Dessa platser har inte räknats med i beräkningsunderlaget eftersom de inte utgör platser för kontantuttag enligt betaltjänstlagen.

Vidare har tillträdeshinder rapporterats för ett antal platser för kontantuttag. Med tillträdeshinder avses att tillgängligheten är begränsad på grund av att det exempelvis krävs entrébiljett, boardingkort eller liknande för tillträde till platsen där tjänsten erbjuds. Om nyttjandet av en kontantuttagstjänst kräver köp av en annan vara eller tjänst utgör den inte en plats för kontantuttag enligt betaltjänstlagen. Platserna med inrapporterade tillträdeshinder ska därmed inte ingå i beräkningsunderlaget för kontantuttag.

PTS bedömer också att ett antal av de inrapporterade platserna för kontantuttag utgör säsongöppna platser som inte heller ska ingå i beräkningsunderlaget. Med säsongöppna platser avses sådana platser som endast är öppna en viss del av året (t.ex. en kontanttjänst på en skidort som endast har öppet under turistsäsong). Sådana platser är enligt PTS bedömning inte att anse som permanenta eftersom de inte kan användas på året runt basis och de utgör därmed inte platser för kontantuttag enligt betaltjänstlagen.

Totalt exkluderas 48 inrapporterade platser för kontantuttag från beräkningsunderlaget på grund av att de inte utgör platser enligt regelverket (en och samma plats kan ha exkluderats

av flera av de ovanstående anledningarna). Ingen inrapporterad plats för dagskassainsättning exkluderas.

Öppettider

PTS har valt att göra en begränsad granskning av inrapporterade öppettider då det är första gången som den funktionella innebörden av kreditinstitutens skyldigheter bedöms. Av de olika serviceformerna för kontanttjänster som rapporterats (uttags-/insättningsautomat, bankkassa, över disk hos ombud och servicebox), är det serviceformen bankkassa som har kortast öppettider. PTS har därför avgränsat bedömningen av öppettider i nu aktuellt ärende till denna serviceform.

PTS bedömer att platser för kontanttjänster i form av bankkassor som har öppet minst 20 timmar per vecka ska räknas med i beräkningsunderlagen för kontantuttag respektive dagskassainsättning då de får anses ha rimliga öppettider. Även om en bankkassa har öppet mindre än 20 timmar per vecka kan dock öppettiderna vara rimliga (se bedömningsgrunderna enligt PTS vägledning under avsnittet "Tillämpliga bestämmelser m.m." ovan).

Det saknas dock anledning att inom ramen för denna tillsyn bedöma öppettiderna på de platser för kontanttjänster som har öppet mindre än 20 timmar per vecka (oavsett serviceform), eftersom gränserna för hur stor andel av befolkningen som får ha längre än 25 km till närmaste plats för kontantuttag respektive dagskassainsättning, sett till läget på marknaden per den 1 mars 2022, inte skulle överskridas även om dessa platser skulle exkluderas från beräkningsunderlagen.

Slutsatser

Beräkningsunderlaget avseende platser för kontantuttag bestäms till inrapporterade platser i Pupos Kontantanalys med undantag för de 48 platser som exkluderats på grund av att de inte utgör platser för kontantuttag enligt betaltjänstlagen.

Beräkningsunderlaget avseende platser för dagskassainsättning bestäms till de inrapporterade platserna utan att någon plats exkluderas.

Tillgänglighetsberäkningarna i Pupos Kontantanalys visar att 0,26 procent av Sveriges befolkning har längre än 25 km till närmaste plats för kontantuttag (denna andel får enligt betaltjänstförordningen vara högst 0,3 procent). Vidare visar beräkningarna att 1,00 procent av Sveriges befolkning har längre än 25 km till närmaste plats för dagskassainsättning (denna andel får enligt betaltjänstförordningen vara högst 1,22 procent).

Utifrån vad PTS har granskat inom ramen för denna tillsyn framgår att marknaden uppfyller kraven på att tillhandahålla platser för kontanttjänster i betryggande utsträckning i hela landet.

PTS avslutar därför tillsynen utan att vidta ytterligare åtgärder.

Detta beslut får enligt 9 kap. 11 § betaltjänstlagen inte överklagas.

Beslutet har fattats av enhetschefen Marielle Sjögren. I ärendets slutliga handläggning har även handläggarna Sebastian Winsa (föredragande) och Samuel Pedersen deltagit.

